

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України
«Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо розміру допомоги при
народженні дитини та порядку її виплати з метою підвищення
народжуваності в Україні
(реєстр. № 5709 від 24 січня 2017 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя на засіданні 22 лютого 2017 року (протокол № 56) розглянув на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо розміру допомоги при народженні дитини та порядку її виплати з метою підвищення народжуваності в Україні (далі – Законопроект) (реєстр. № 5709 від 24 січня 2017 року), поданий народними депутатами України Бахтеєвою Т.Д. та іншими.

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблено з метою надання додаткових соціальних гарантій сім'ям, особливо тим, які мають трьох і більше дітей, що сприятиме підвищенню народжуваності в Україні.

Для досягнення мети авторами пропонується збільшити розмір виплат допомоги при народженні дитини, змінити порядок її призначення, збільшити одноразову виплату з урахуванням прожиткового мінімуму на момент народження дитини, а також забезпечити щомісячну виплату протягом трьох років у розмірі не меншому від прожиткового мінімуму для дітей шестирічного віку.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

Основним Законом України (статті 1, 3, 6, частина друга статті 8, частина перша статті 9) визначено, що Україна є демократичною, правовою, соціальною державою, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність визнаються найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави; що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та

судову; органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Конституційний Суд України у Рішенні від 17 березня 2005 року № 1-рп/2005 зауважив, що згідно з Конституцією України ознаками України як соціальної держави є соціальна спрямованість економіки, закріплення та державні гарантії реалізації соціальних прав громадян, зокрема їх прав на соціальний захист і достатній життєвий рівень (статті 46, 48), тощо. Це зобов'язує державу відповідним чином регулювати економічні процеси, встановлювати і застосовувати справедливі та ефективні форми перерозподілу суспільного доходу з метою забезпечення добробуту всіх громадян (абзац третій підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини).

За Основним Законом України (стаття 48) кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Відповідно до Рішення Конституційний Суд України від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, вказані положення Конституції України конкретизують конституційне визначення України як соціальної держави, що передбачає участь суспільства в утриманні тих осіб, які через непрацездатність або з інших незалежних від них причин не мають достатніх засобів для існування (абзац третій підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

Частина третя статті 51 Основного Закону України встановлює, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Держава проявляє піклування про сім'ю, зокрема, шляхом встановлення пільг та різних видів допомоги сім'ям з дітьми.

Як зазначено у Рішенні Конституційного Суду України від 20 грудня 2016 року № 7-рп/2016, Конституційний Суд України неодноразово розглядав питання, пов'язані з реалізацією права на соціальний захист, і сформулював правову позицію, згідно з якою в Конституції України виокремлюються певні категорії громадян України, що потребують додаткових гарантій соціального захисту з боку держави (абзац п'ятий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

До того ж, Конституційний Суд України у Рішенні від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007 визначив, що утверджуючи і забезпечуючи права і свободи громадян, держава окремими законами України встановила певні соціальні пільги, компенсації і гарантії, що є складовою конституційного права на соціальний захист і юридичними засобами здійснення цього права, а тому відповідно до частини другої статті 6, частини другої статті 19, частини першої статті 68 Конституції України вони є загальнообов'язковими, однаковою мірою мають додержуватися органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими особами (абзац перший підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини).

За результатом аналізу відповідних положень законодавства України Конституційний Суд України у Рішенні від 8 червня 2016 року № 3-рп/2016 дійшов висновку, що допомога при народженні дитини є різновидом державної допомоги у загальній системі соціального захисту населення і надається з метою забезпечення відповідного рівня матеріальної підтримки сімей, у яких є діти, створення належних умов для утримання та виховання дітей (абзац третій підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

Згідно з Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права (частина перша статті 10) сім'ї, яка є природним і основним осередком суспільства, повинні надаватися по можливості якнайширша охорона і допомога, особливо при її утворенні і поки на її відповідальності лежить турбота про несаможиттєвих дітей та їх виховання.

Загальною декларацією прав людини проголошено, що діти мають право на особливе піклування і допомогу.

Відповідно до Декларації прав дитини (принцип 4) дитина повинна користуватися благами соціального забезпечення. Їй має належати право на здорове зростання і розвиток. Дитині має належати право на належне харчування, житло, розваги і медичне обслуговування.

Конвенцією про права дитини (частина друга статті 3, частина друга статті 6) на держави-учасниці покладається обов'язок забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, і з цією метою вживати всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів. Держави-учасниці забезпечують у максимально можливій мірі виживання і здоровий розвиток дитини.

Принципи соціальної держави закріплено у статті 12 Європейської соціальної хартії (переглянутої), якою передбачено обов'язок держави підтримувати функціонування системи соціального забезпечення на задовільному рівні, докладати зусиль для її поступового посилення.

У Рішенні Європейського суду з прав людини від 26 червня 2014 року у справі «Суханов та Ільченко проти України» (Заяви № 68385/10 і 71378/10) зазначено, що посилаючись на виплати соціальної допомоги, стаття 1 Першого Протоколу не обмежує держав-учасників щодо наявності або конкретної форми схеми соціального захисту, або вибору типу чи розміру пільг, що надаються за цими схемами (пункт 31).

При цьому, Європейський суд з прав людини у Рішенні від 8 листопада 2005 року у справі «Кечко проти України» (Заява № 63134/00) щодо соціального забезпечення громадян, наголосив, що в межах свободи своїх дій держава може визначати, які надбавки виплачувати своїм робітникам з державного бюджету. Держава може запроваджувати, призупиняти чи завершити виплату таких надбавок, вносячи відповідні зміни в законодавство (пункт 23).

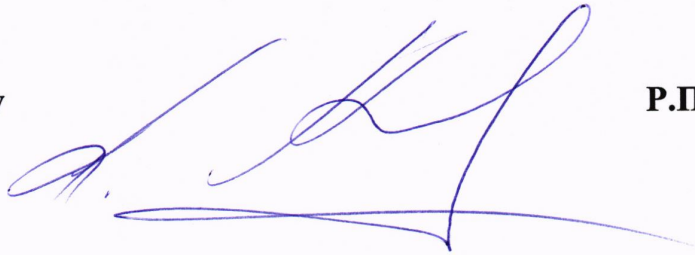
Основним Законом України (пункти 1, 6 частини першої статті 92) передбачено, що права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основи соціального захисту; засади регулювання шлюбу, сім'ї,

охорони дитинства, материнства, батьківства визначаються виключно законом.

Прийняття законів Конституція України відносить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85).

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо розміру допомоги при народженні дитини та порядку її виплати з метою підвищення народжуваності в Україні (реєстр. № 5709 від 24 січня 2017 року), поданий народними депутатами України Бахтеєвою Т.Д. та іншими, не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Р.П. КНЯЗЕВИЧ